

داوری، سخنی در کارنامه‌ی ساواک

سر‌تیپ منوچهر هاشمی
رییس کل اداره‌ی ضد جاسوسی ساواک

اشاره: گذشته، چراغ راه آینده است و گاهی هم چراغ خطر! تا ملت‌ها با آگاهی از تجربه‌های گذشته، اشتباه‌های نسل‌های پیشین را تکرار نکنند. چاپ این نوشتار به قلم یکی از مقامات ارشد ساواک، برای آن نیست که دیگر بار، بر مسؤولان رژیم سابق لعن و نفرین کنیم. این شعارها داده شده و زیاد هم. قصد ما آن است که برای نسل حاضر، تنبّه ایجاد شود. ما هیچ‌گاه ناامید و مأیوس نمی‌شویم که روزی کشور ما نیز روی آزادی را ببیند و به هم‌وطنان فرصت تنفس سیاسی و انتقاد داده شود. این نوشته، نگارش یکی از مقامات ارشد بلکه پُرسابقه‌ترین عضو ساواک است:

□ خطایا و انحرافات ساواک از اصول، جای بحث بسیار دارد، به طور کلی و نخست اینکه، ساواک، به تنهایی وظایف دستگاه‌های تصمیم‌گیری، امنیتی، پلیس، ژاندارمری و تا حدودی قضائی را در برخورد با فعالیت‌های اخلاص‌گری، براندازی و جاسوسی یک جا دارا بود و بدین جهت همه مسؤولیت‌های مربوط به این مسایل هم به تنهایی متوجه آن می‌شد، چه بسا خطاهای ناگزیر از این یک‌تازی‌ها هم. درحالی‌که تا آنجا که درباره‌ی سازمان‌های مشابه ساواک در برخی از کشورها در دست است، چنین تمرکزی در هیچ‌کدام از کشورهای پیشرفته و معتقد به حاکمیت قانون دیده نشده است، مگر در حکومت‌های توتالیتر، نظیر اتحاد جماهیر شوروی سابق و اقمار آن یا حکومت‌های فردی دیگر.

در مسائل مربوط به امنیت و مقابله با حرکت‌های براندازی، جاسوسی و اخلاص‌گری، درست این است که در عین وجود استقلال عمل در هریک از سازمان‌های یاد شده طبق شرح وظایف آن‌ها، همکاری و همانگی کامل و سریع هم باید در اقداماتشان ایجاد شود تا بین آن‌ها تداخل وظایف، تکرار عمل و اتخاذ تصمیم‌های جداگانه در مورد یک عمل واحد پیش نیاید.

ضرورت این هماهنگی هم، به معنای ادغام آن‌ها در یک سازمان که هم تجسوسی و هم اجرائی و هم قضائی باشد، نیست. معمولاً وظیفه‌ی تجسس، کشف فعالیت‌های زیرزمینی و جمع‌آوری مدارک و آثار جرم و بازجویی مقدماتی و تشکیل پرونده اولیه است که در صورت لزوم، با همکاری سازمان‌های انتظامی و سایر مراجع ذیربط انجام می‌گیرد. بدیهی است وظایف تعقیب، عملیات مربوط به بازداشت، دستگیری، مقابله مسلحانه و بالاخره بازپرسی اولیه و تکمیل پرونده هم باید به عهده‌ی سازمان‌های انتظامی باشد. مرحله‌ی بعدی، یعنی تعقیب قضائی هم در وظیفه مقامات و مسؤولین امور قضائی است که بر اساس قوانین جاری صورت می‌گیرد. اما همان‌طور که اشاره شد، این تفکیک وظایف، غالباً در عمل صورت نمی‌گرفت و همکاری سازمان‌ها و مراجع دیگر با ساواک هم به صورت اطاعت آن‌ها از ساواک درآمده بود.

ساواک، علاوه بر میدان‌داری کامل در امور امنیتی و مراقبتی، در وظایف سازمان‌ها و نهاد‌های دیگر دولتی هم دخالت داشت که این امر نه فقط خلاف مصلحت در امر مملکت‌داری بود، بلکه مهم‌ترین عامل ضدیت، بلکه نفرت مردم از ساواک هم شد. تا جایی که از نظر مردم، انگشت این سازمان در همه‌ی امور خلاف قانون دیده می‌شد. در حالی‌که ساواک کوچک‌ترین نقشی در بسیاری از امور خلافی که در همه سطوح مملکتی ریشه دوانیده بود، نداشت و چه بسا که به خاطر مقابله با آن‌ها، چوب بدن‌امی را هم می‌خورد.

درباره‌ی هر مورد از دخالت‌های ساواک در امور سازمان‌های دیگر و مضار آن که در ده دوازده سال آخر عمر ساواک صورت گرفت، کتاب‌ها می‌توان نوشت ولی در این جا به پاره‌یی از آن‌ها فهرست وار اشاره می‌شود تا ابعاد آن روشن شود.

۱- دخالت در امور همه وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های دولتی، حتی بخش خصوصی به انواع و انحاء مختلف. گرچه هدف اصلی و اولیه از این دخالت، مراقبت از صحت اعمال و وظایف سازمان‌ها و توصیه‌ی مسایل حفاظتی و جلوگیری از نفوذ عوامل بیگانه و افراد خائن به موسسات دولتی بود، ولی در عمل خود به عامل نفوذ در آمده و مورد سوء استفاده افراد استفاده‌جو هم قرار گرفت.

۲- دخالت در استخدام و انتصاب افراد به قصد تشخیص صلاحیت آنان در تصدی مشاغل و سمت‌های مهم و حساس.

این مورد هم به تدریج در ضوابط خاصی که نهایتاً از کانال ساواک می گذشت، متمرکز شد. شاید دقت در استخدام یا انتصاب افراد در بعضی از سازمان های دولتی مثل نخست وزیری، وزارت امور خارجه، ارتش و دربار لازم بوده، اما این کار در مورد بقیه ی وزارت خانه ها و سازمان ها بسیار بیهوده و موجب اتلاف وقت و انرژی و بودجه بود، مثلاً انتصاب یک فرد لایق به بخشداری یک منطقه، چرا باید با دخالت ساواک، صرفاً به این دلیل که یکی از بستگان درجه سوم آن شخص زمانی فعالیت سیاسی داشته، به مانع برخورد و به جای او فرد بی صلاحیتی که مورد تأیید ساواک بود، برگزیده شود.

۳- دخالت در انتخابات. این دخالت هم وظیفه یی بود که باز با کاربرد ضوابط خاص، نه بر اساس تشخیص صلاحیت ها و اهلیت های اشخاص و نظارت بر درستی انتخابات به عهده ی ساواک گذاشته شده بود، که عوارض این یک مورد به تنهایی برای فروپاشی یک مملکت کفایت می کرد.

۴- دخالت در امور دانشجویی و دانشگاه ها و مدارس و موسسات عالی آموزشی. این کار بی معنی که عواقب غیر قابل پیشگیری به همراه داشت، جوان ها را از ابتدای ورود به مسایل اجتماعی و سیاسی، مقابل دولت و حکومت و رژیم قرار می داد.

۵- دخالت در امور دانشجویان خارج از کشور. مقابله ی بی ثمر و نسنجیده با فعالیت های کنفدراسیون و باز کردن جبهه ی مخالف به بزرگی تمام دنیا از نتایج این دخالت بود.

۶- دخالت در امور مطبوعات و کتب و اعمال سانسور.

اجرای منویات اشخاص و افراد بخصوص که با منافع و مصالح ملی مغایر، و غالباً هم بر علیه حقوق مردم از هر گروه و صنف و طبقه بود.

انجام تکالیف مختلف که عموماً خارج از وظایف ساواک بوده و هر کدام بنا به مقصودی که منافع خاصی را تعقیب می نمود، به آن تحمیل شده بود.

نظایر این قبیل مداخلات فراوان و موارد آن آن چنان زیاد بوده که هیچ عمل و اقدام و حرکتی در پهنه ی کشور بدون تصویب ساواک یا به بهانه ی تصویب ساواک، صورت نمی گرفت. حتی انتخاب مدیر یک مدرسه در یک نقطه دور افتاده. نفس وجود چنین روابطی بین ساواک و بقیه تشکیلات اداری، اقتصادی و اجتماعی مملکت، سوءاستفاده از نام ساواک را هم به شدت رواج می داد.

بارها اتفاق افتاده بود که وزارت خانه ها و موسسات دولتی، هم چنین در فعالیت ها بخش خصوصی، افرادی، حتی از رده های

بالا، تظاهر به همکاری با ساواک می کردند و در پوشش این عنوان دروغین، به اعمال خلاف قانون و یا سوءاستفاده دست می زدند. پیش می آمد که بعضی از مسوولین، حتی وزراء، زیردستان خود را که به دستورات خلاف قانون و نامشروع آن ها تمکین نمی کردند، با حواله به ساواک مورد تهدید قرار داده و مجبور به اجرای منویات شان می کردند و در موارد زیادی هم منویات آن ها تأمین می شد. زیرا با وحشت و رعبی که از ساواک در اذهان جای گرفته بود، چنین تهدیدهایی کارگر می افتاد.

متأسفانه ساواک هم از سال ۱۳۴۲، یعنی از زمان تغییر کادر مسوولین آن، بی میل نبود این چنین تصویری از آن در جامعه ارائه بشود، در حالی که در عمل این چنین نبود. سوءاستفاده از نام ساواک در حدی بود که در ده سال مختوم به انقلاب، حدود چهار هزار پرونده از افراد استفاده جو و غالباً شارلاتان حرفه یی، با عنوان جعلی کارمند ساواک تشکیل و برای پیگیری به دادگستری ارسال گردید. اینان از این طریق به اعمال خلاف قانون و اخاذی از مردم مبادرت کرده و با تعدادی را به نوعی مورد تعدی قرار می دادند. البته ناگفته نماند که تعدادی از کارمندان و مأمورین جزء ساواک هم، بدون درک مسوولیت از موقعیت خود و نام ساواک سوءاستفاده کرده و تعدیاتی به دیگران می کردند ولی این افراد بعد از شناسایی، بدون کمترین ارفاقی کنار گذاشته شده و مورد تعقیب قرار می گرفتند.

صدای شجریان در مرکز تحقیقات

دانشگاه سوربن ضبط شد

صدای استاد محمدرضا شجریان به خاطر انجام کار تحقیقاتی در تحریر ایرانی در مرکز تحقیقات سازشناسی و آوازشناسی دانشگاه سوربن ضبط شد. به گزارش روابط عمومی دل آواز، شجریان در آبان ۱۳۸۸ در کنفرانس عملی موسیقی شناسی در شهر پاریس حضور پیدا کرد و در کنار بزرگان موسیقی و سازشناسی دنیا به معرفی علمی و عملی سازهای تندر (بم ساز) و صراحی پرداخت. این همایش که در ارتباط با علوم مربوط به موسیقی از جمله زیبایی شناسی، تاریخ موسیقی، علم ریاضیات و ادبیات و ساز سازی و سازشناسی هر ساله در یکی از کشورهای جهان برگزار می شود، امسال در دانشگاه سوربن و پیرماری کوری و با حمایت انجمن و موزه ی موزیک و انجمن آگوستیک فرانسه برگزار شد و شجریان در این کنفرانس دو مقاله ارائه کرد که هر دو مورد توجه داوران از تمامی نقاط جهان قرار گرفت.